БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 177 (6116)
СЕНТЯБРИИН 2
СУББОТО
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй шиидхэхы һара

Колхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ тушаа советскэ правительство, большевигүүдэй партиин ба агуухэ багша Сталинай үдэр бүриин халуун анхаралаар түрэлэгдэһэн манай республикын колхозууд адуу малай тоо толгойе нилээд олошоруулһан, мүн ашаг шэмыень дээшэлүүлһэн байна юм. Гансахан энэ жэлэй түрүүшын хахад соо, хэдэн олон түрүү колхозууд малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энэ талаар Кяхтын, Хоринэй аймагууд, мүн Закаменай зарим колхозууд илангаяа һайн ажалта гүйлаа. Мүнөө Закаменай аймагай колхознигууд, колхозницанууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үбэлжэлгэдэ амжалтатайгаар бэлэдхэжэ, малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулхын зорилгоор, социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, шэнэ уялгануудые абаһан байна. Тэдэнэрэй уялганууд соо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, малажалай байрануудые, тэрэшэлэн малшадай гэрнүүдые саг соонь заһабарилха, мүн шэнээр түхеэрхэ хэрэгтэ, бэлшээриие зүбөөр эмхидхэжэ, малай шадал шэнээе дээшэлүүлгэдэ, кадрнуудые шэлэн ололгодо шухала анхарал табигдана. Закаменайхид хадаа малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые байгша оной сентябриин турша соо гол түлэб дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

Закаменайхидай энэ үүсхэлые республикын бүхы колхозууд халуунаар дэмжэжэ, малай үбэлжэлгэдэ амжалтатайгаар бэлэдхэн, тэрэниие гарзагүйгөөр үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсохо ёһотой. Тиихэдэ аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын организацинууд колхозно малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөе үдэр бүри хүтэлбэрилжэ, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь тэдэнэртэ туһалха, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй ябасые саг үргэлжэ хинан шалгаха ёһотой. Тиихэдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, малай байрануудые заһабарилха, шэнээр бариха түсэбүүдые колхоз бүридэ заатагүй дүүргэхэ ябадалда илангаяа ехэ анхарал табиха шухала. Тэрэшэлэн колхозуудай бүхы малые тарган ба дундаһаа дээшэ шадалтайгаар үбэлэйнь байрануудта оруулхын зорилгоор, бэлшээриин ногооной һайн байһан мүнөө үедэ адуулгые хаа хаанагүй түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Эдэ зорилгонуудые ойрын үдэрнүүдтэ бэелүүлхэтэеэ нэгэн доро, мүн 1950 ондо малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ тушаа шанга хэмжээнүүдые абаха шухала. Һүүлэй мэдээнүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, республикын олонхи аймагуудта адуу малай тоо толгой үшөөл удаанаар олошоржо байха юм. Ториин, Зэдын, Иволгын, Сэлэнгын, Тунхэнэй ба бусад аймагуудай зарим колхозууд энэ жэлдэ шэнэ түлнүүдые гарзалуулһанай, мүн малай харууһа муугаар эмхидхэжэ, хороолтодо оруулһанай эсэстэ гүрэнэй түсэбые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Гэбэшье, эдэ аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд тохёолдоһон дутуу дундануудаа түргэн усадхаха, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шамдуулха хэмжээнүүдые абаагүй байһаар. Тэрэ шалтагаанһаа боложо, дурсагдагша аймагуудай олонхи колхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө хахадлаашьегүй, малай байрануудые заһабарилха хүдэлмэриие эхилээдүй шахуу байха юм. Мүн эдэ аймагуудта малай шэнэ байрануудые барилга таһалдуулагдажа байна.

Малажалда иимээр хандажа болохо гү? Үгы, ябашье болохогүй. Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, *колхозуудай правленинүүдэй* зорилго хадаа ниитын малажалые хүтэлбэрилгэдөө эрид хубилалта гаргажа, адуу малай тоо толгойе улам олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалнуудые түрүүшын ээлжээндэ табиха ёһотой.

Малшадые шэлэн оложо, ажал дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэниие һургаха гээшэ малажалые хүгжөөхэ ябадалай шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Тиимэл хадань, Закаменай аймагайхид ажалһаа таһаралтагүйгөөр, агрзоотехническэ курсануудта гурбан жэлдэ һураха болзортойгоор малажалай ниитэ колхозно кадрнуудые бэлэдхэхэ уялга абаба. Иимэ курсануудые хаа хаанагүй эмхидхэхэ шухала. Тэрээнтэй хамта, малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа колхознигуудта культурна ажаһуудалай таарүү зохид услови байгуулха, тэдэнэрые культурна хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаха хэрэгтэй.

Малай үбэлжэлгэдэ саг болзор соонь эрхимээр бэлэдхэн, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэжэ, малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй үүргэ тон ехэ. Тэдэнэр фермэ, гүүртэ бүридэ зоотехническэ заабариин ёһоор мал харууһалха, эдеэлүүлхэ, байлгаха ябадал түйлаха, энэ талаар малшадта үдэр бүри туһалха ёһотой.

«Республикын колхозуудта адуу малай 1950—1951 онуудай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол һаяхан гараба. Аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд ба колхозуудай правленинүүд тус тогтоолые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ, малай үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой болоно.

Нүхэд колхознигууд! Сентябрь —малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй шиидхэхы һара мүн. Энэ болзор соо үбһэ тэжээл, урин дулаан байрануудые гүйсэд бэлэдхэжэ дүүргэгты!

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Волга мүрэн дээрэ Сталинградска гидроэлектростанци бариха тухай, Каспишадарай районуудые уһажуулха ба уһалагдадаг болгохо тухай

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэ хадаа:

а) Поволжьедо хуурай һалхинай гарадаг гол шалтагаануудай нэгэниинь боложо байдаг Каспишадарай набтар газарай климатическа эрхэ байдалые һайжаруулга;

б) Каспишадарай набтар газарай хойто хубидахи хооһон талын ба хахад хооһон талын районуудые тэндэ малажал ба газар эдлүүриие үргэнөөр хүгжөөхэ зорилгоор ашаглалга;

в) Заволжиин урда районуудые тэндэ шадал түгэс ба тогтууритай газар эдлүүриие хүгжөөхэ зорилгоор уһалалга;

г) малажал үргэнөөр хүгжөөхын ба промышленна удхашанартай модо болон хуурай һалхинһаа хамгаалгын модо тарихын тулада Сарпинска набтар газарые, Хара газарнуудые ба Ногайска талые уһажуулга ба уһалалга;

д) Центрые, Поволжиие ба Центральна хара хүрьһэтэ областьнуудые электроэнергеэр нэмэжэ хангалга;

е) Волга мүрэнэй адаг шадар суднаар ябалгые һайжаруулга арадай ажахын ехэ удхашанартай гэжэ тоолсн, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтоогоо:

1. Уһанайнгаа дунда зэргын хэмжээгээр жэл соо арба шахуу миллиард киловатт-час электроэнерги үгэдэг, нэгэ миллион долоон зуу мянгаһаа доошо бэшэ киловатт хүсэтэй гидроэлектростанци Волга мүрэн дээрэ, Сталинград городой оршондо бариха.

Гидроэлектростанциин барилгые 1951 ондо эхилээд, 1956 ондо түгэс хүсөөрнь ашаглалгада оруулха.

2. Сталинградска гидроэлектростанциин электроэнергиие иимээр хубааха гэжэ хараалха:

а) жэл соо дүрбэн миллиард киловатт-час электроэнерги Москвада үгэхэ;

б) жэл соо нэгэ миллиард хоёр зуун миллион киловатт-час электроэнерги Центральна хара хүрьһэтэ областьнуудай районуудта үгэхэ;

в) жэл соо хоёр миллиард найман зуун миллион киловатт-час электроэнерги Сталинградска, Саратовска ба Астраханска областьнуудай районуудта үгэхэ;

г) Заволжиин ба Каспишадарай газарнуудые уһалхын ба уһажуулхын тулада жэл соо хоёр миллиард киловатт-час электроэнерги үгэхэ.

3. Иимэ барилгануудые бэелүүлхэ:

а) Волга ба Урал мүрэнүүдэй хоорондо, Каспишадарай хойто хубида хамтадаа зургаан зуун миллион шахуу гектар талмайтай газарнуудые Сталинградска водохранилищиһаа уһажуулхын тулада Сталинградска магистральна өөрөө урдалгын канал ба уһажуулгын системэ;

б) уһажуулгын Сталинградска каналһаа хойгуур, Волга ба Урал мүрэнүүдэй хоорондохи, мүн Волга—Ахтубинска хонхор газартахи нэгэ миллион табан зуун мянган гектар газарнуудые уһалхын тулада, тиихэдэ Каспишадарай районуудай газарнуудые уһажуулгые хараалалсан, Сталинградска гидроэлектростанциин электроэнерги ашаглалгын база дээрэ уһалууриин системэнүүдые;

в) хамтадаа табан миллион табан зуун мянган гектар талмайтай Сарпинска набтар газарые, Хара газарнуудые ба Ногайска талые уһажуулхын ба уһалхын тулада каналнуудые болон уһажуулгын системэнүүдые;

г) уһажуулагдаһан территоринууд дээрэ (Каспишадарай ба Сарпинска набтар газарнууд, Хара газарнууд, Ногайска таланууд) элһэ нигтаруулха модо тарилгые болон бэлшээри эмхидхэлгые ба малажал хүгжөөлгые үргэн ехээр ябуулхын тулада эрхим һайн газарнуудые түүбэрилэн уһалха системые.

4. Сталинградска гидроэлектростанциин барилгые гүйсэдхэхынь тулада «Сталинградгидрострой» гэжэ барилгын организаци байгуулха;

«Сталинградгидростройн» начальнигаар нүхэр Ф. Г. Логиновые ба барилгын главна инженерээр нүхэр С. Р. Медведевые томилхо.

5. Сталинградска гидроэлектростанциие ба Сталинградска магистральна каналые, мүн Сарпинска ба Ногайска талые Волга ба Терек мүрэнүүдһээ уһажуулгын магистральна каналые барилгатай холбоотой проектно-бэдэрэлгын ба шэнжэлэлгын бүхы хүдэлмэринүүдэй гүйсэдхэлые Гидропроектдэ (нүхэр С. Я. Жукта) даалгаха. Сталинградска гидроэлектростанциин проект зохёохо-доо плотина дээгүүр Волга мүрэниие хүндэлэн гараһан магистральна түмэр замай хүүргэ барилгые хараалха.

6. Сталинградска гидроэлектростанциһаа электроэнерги абаха энергетическэ системэнүүдые хүгжөөлгын проект зохёохыень электростанцинуудай Министерствые уялгалха.

7. Бэдэрэлгэ хэхыень, проектнуудые зохёохыень ба барилгын хүдэлмэринүүдые гүйсэдхэхыень хүдөө ажахын Минстерстводэ даалгаха гэбэл:

а) Заволжьедо нэгэ миллион табан зуун мянган гектар газарнуудые уһалха талаар;

б) Волга ба Урал мүрэнүүдэй хоорондо, Каспишадарай набтар газарай хойто хубида хамтадаа зургаан миллион шахуу гектар газарнуудые Сталинградска водохранилищиһаа уһажуулха ба түүбэрилэн уһалха талаар;

в) хамтадаа табан миллион табан зуун миллион гектар шахуу талмайтай Сарпинска набтар газарые, Хара газарнуудые ба Ногайска талые Волга ба Терек мүрэнүүдһээ уһажуулха ба түүбэрилэн уһалха талаар.

Проектнүүдые зохёоходоо газар эдлүүридэ (электрохахалалга гэхэ мэтэ), түрүүшын ээлжээндэ шэнээр уһалагдаха газарнуудта, электроэнерги нэбтэрүүлгые хараалха.

8. Каспишадарай набтар газарай хойто хубида ба Сталинградска уһажуулгын каналһаа хойгуур Волга ба Урал мүрэнүүдэй хоорондо, мүн Сарпинска набтар газарта, Хара газарнуудта ба Ногайска талада модо тарилгые — госфондын газарнууд дээрэ һаань — СССР-эй ой модоной ажахын Министерстводэ, колхозуудай газарнууд дээрэ һаань — СССР-эй хүдөө ажахын Министерстводэ, совхозуудай газарнууд дээрэ һаань — СССР-эй совхозуудай Министерстводэ даалгаха.

9. Уһажуулагдаһан ба уһалагдадаг болоһон Каспишадарай хойто хубиин районуудта, Сарпинска набтар газарта, Хара газарнуудта ба Ногайска талада малажалай томо совхозуудые байгуулхыень СССР-эй совхозуудай Министерстводэ даалгаха.

10. СССР-эй ой модоной ажахын Министерство, СССР-эй совхозуудай Министерство ба СССР-эй хүдөө ажахын Министерство хадаа СССР-эй наукануудай Академитэй ба В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын наукануудай Бүхэсоюзна академитэй хамта Каспишадарай набтар газарай территори дээрэ, Волга ба Урал мүрэнүүдэй хоорондохи газарнууд дээрэ, мүн Сарпинска набтар газарай территори дээрэ, Хара газарнуудта ба Ногайска талада элһэ нигтаруулха модо тарилгын ба ой модоной — мелиоративна хэмжээ-ябуулгануудай түсэб зохёохо ёһотой.

Модо тарилгын ба ой модоной— мелиоративна хэмжээ-ябуулганuудай схемэ зохёохо талаар юрэнхы хүтэлбэриие ба хүдэлмэринүүдые хоорондонь зохилдуулан ябуулгые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи поли хамгаалха ой модо тарилгын Главна управленидэ даалгаха.

11. СССР-эй совхозуудай Министерство ба СССР-эй хүдөө ажахын Министерство болбол уһажуулагдаһан ба уһалагдадаг болоһон Каспишадарай набтар газарай хойто хубида, Сарпинска набтар газарта, Хара газарнуудта ба Ногайска талада малажал хүгжөөхэ ба бэлшээри эмхидхэхэ талаар хэмжээ-ябуулганнуудые зохёохо ёһотой.

РЕСПУБЛИКЫН ҺУРГУУЛИНУУДТА

Золто һурагшадай баярта үдэр

Сентябриин нэгэнэй сэлмэг үглөөгүүр үшөө эртэ байхада Улан-Удэ городой № 1 эрэшүүлэй дунда һургуулиин гурбан дабхар үндэр сагаан, гоё һайхан байшан тээшэ һайндэрэйхеэр хубсаланхай, хүхюутэй соготой һурагшад бүлэг бүлэгөөрөө һубаралдан яаралтайгаар алхалнад. Тэдэнэр зунайнгаа амаралтын үедэ сэнгэлэн хүхюунээр ба элүүр энхээр амаржа, хүсэ нэмээд, шэнээр һуралсалаа эхилхээ ошожо ябанад.

Һургуулиин байшан дотор һурагшадай орохолоорнь, «шэнэ һуралсалай жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан һурагшадые амаршалнабди», «Һурагшад, шэнэ һуралсалай жэлдэ эрхимээр һурагты!» гэһэн плакадууд тэдэниие угтана. Мүн һурагшадай уялга ба урогуудай расписани эли газарта хадаатай. Тэдэнэй хажууда һурагшад олоороо суглараа.

Уданшьегүй, һургуулиин томо зал соо эгээн түрүүшынхиеэ һургуулида һурахаяа ерэһэн 7 наһатан, улаан галстуктай пионернууд, ялагар сэбэрхэн ягаа улаахан комсомольско значогуудые үбсүүндээ зүүһэн хүбүүд класс классаараа линейкэдэ зогсоно. Һургуулиин директор Иван Петрович Арский һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан һурагшадаа амаршална. Һүүлээрнь 10-дахи «Б» классай һурагша И. Неродов бүхы һурагшадые эрхим һайнаар һурахые уряална. Мүн 9-дэхи классай һурагша В. Тулинов өөһэдынгөө классай үмэнэһөө Нероцовой уряае дэмжэн абаа.

Иигэжэ золто һурагшад линейкээ үнгэргөөд, класс класстаа орожо, шэнэ һуралсалайнгаа жэлые эхилээ.

Б. Дондоков.

Улан-Удын педучилищида

1950 — 1951 онуудай һуралсалай жэлые Улан-Удын педагогическа училищи нилээд һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Тэндэхи дүрбэн таһагууд — сурод һургуулиин, бурят һургуулиин, багшанар -ахалагша пионерважатануудай ба дошкольно таһагууд бултадаа һурагшадые абаха түсэбөө дүүргэээ.

Советскэ залуу үетэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулхын түлөө 150 залуу хүбүүд басагад аймаг бүхэнһөө ерэжэ, шалгалтануудые һайнаар барьжа.

— Зарим нютагуудһаа ерэгшэд хүсэд һайн бэлэдхэлгүй байдаг юм. Теэд, училищида дүрбэн жэл һураад байхадаа дутуу дунданууддаа хүсэлдүүлжэ, программын ёһоор шудалха материалаа эрхимээр шудалдаг, — гэжэ училищиин директор нүхэр Савелий Михайлович Андреев хөөрэнэ.

Училищиин бүхы курснууд занятинуудаа үсэгэлдэр эхилээ. Дүрбэдэхи курсынхид түрүүшын үдэрһөө практикада гараа. Тэдэнэр городой һургуулинуудай хүдэлмэритэй 7 хоног соо танилсаха юм.

Д. Гунзынов.

Ажалай стахановска дүршэлые олоной дунда дэлгэрүүлхэ шэнэ метод

Москва шадарай «Пролетарская победа» гэжэ нарин сэмбын фабрикада инженер Ф. Л. Ковалевой үүсхэлээр ажалай стахановска дүй дүршэлые олоной дунда дэлгэрүүлхэ, ниитэ хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые нилээд дээшэлүүлхэ метод хараалагдаа.

Бүхы цехүүд ба таһагуудтахи инструкторнууд-стахановецууд үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые согсолон, тэрээндэ хүдэлмэришэдые һургана. Энээндэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Шэнэ методые Москвагай хэдэн фабриканууд үргэнөөр ашаглажа эхилэнхэй. (ТАСС).

Томодхогдоһон колхозой эхэнэрнүүд-эдэбхитэд

КИШЛАК АК—ЕР (Ферганска область), (ТАСС). Куйбышевска районой Сталинай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой гэшүүдэй түрүүшын суглаан болобо. Тус колхоз хүдөө ажахын табан артельнүүдһээ бүридэнхэй, 862 гектар хлопогой тарилгатай. Шэнэ колхозой түрүүлэгшээр Узбекскэ ССР-эй Верховно Соведэй депутат, Ленинэй орденоор хоёр дахин шагнагдаһан Мастанбиби Маракинова һунгагдаа.

Шэнэ колхозой коммунистнууд партийна организацинингаа секретарь болгон, багшын һургуулитай Хана Зияевае һунгаба.

Тиин, колхознигуудай өөһэдэйнь дура хүсэлөөр тэндэхи ажахын ба ниитэ-политическэ ажабайдалые эдэ хоёр эхэнэр толгойлжо байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо эхэнэрнүүд-эдэбхитэд олон. Эрхим звенонуудай нэгые Сакина Таджибаева хүтэлбэрилнэ. Бригадир Хайринниса Бабаева шадабаритай эмхидхэлшэ байһанаа харуулаа.

Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд таряагаа гээлтэ хороолтогүйгөөр хуряахын, гүрэндэ таряа тушаалгые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Мүнөө энэ колхоз гүрэндөө 500-һаа дээшэ центнер эрхим шанартай таряа тушаагаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозһоо гүрэндэ тушаагдаха таряа зөөжэ байһан автоколонно харуулагдана.

М. Минеевэй фото.

Комбайнууд, жаткануут ба бусад машина зэмсэгүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, гүрэндэ таряа тушааха графигаа амжалтатайгаар дүүргэе!

* *

Арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглээгүй байхадань...

Хоринн аймагай колхозуул таряа хуряалгада ороһоор нилээд үни болоо. Эндэхи түрүү колхозууд хуряалгын түрүүшын үдэрһөө хойшо эмхитэйгээр ажаллажа, энэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулна. «Гигант» колхоз таряа хуряалтые графигай ёһоор ябуулжа байна. Тиихэдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа тушаалгаар аймаг соогоо түрүүлэнхэй.

Гэбэшье, бухы дээрэнь абаад үзэхэдэ, тус аймагта таряа хуряалга ба гүрэндэ тушаалга удаанаар ябуулагдажа байна. Шалтагаанииинь юуб гэхэдэ, олон колхозууд ба МТС-үүд өөһэдтөө бии байһан арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглээгүй байха юм. Хоёр МТС-үүдынь энэ жэлдэ оньһото машинануудаа нилээд олошоруулаа. Колхозно полинууд дээгүүр самоходно 8 комбайн хүдэлмэрилнэ. Мүн аймагай колхозуудшье таряа хуряалгын зэр зэмсэгүүдээр бүрин түгэс хангагданхай. Имагтал эдэ арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ, хоринхид таряа хуряалга ба тушаалтые нёдондонойкиһоо удаанаар үнгэрөөжэ байна.

МТС-үүд ба зарим колхозуудынь таряа хуряалгада бэлэдхэлые хаһа саг соонь дүүргэжэ үрдеэгүй байгаа. Жэшээлхэдэ, зарим комбайнуудынь аяар мүнөө хүрэтэр заһабарилагдаагүй байһаар. Мүн комбайнуудые жолоодохо кадрнуудшье дутуу байха юм. Иимэ шалтагаанһаа боложо, зарим колхозуудта комбайнаар таряа хуряалга хангалтагүй.

«III Интернационал» колхоз хуряалга дээрэ простой машинануудые гүйсэд хэрэглээгүй байһан дээрэһээ, оройдоо 40 гектар таряа хадаа. Гадна, энэ колхоздо ажалай эмхидхэл һулаар табигданхай. Тиимэһээ олонхи колхознигуудынь таряа хуряалга дээрэ үдэрэйнгөө нормонуудые дүүргэдэггүй байха юм. Тэрэшэлэн «Родник», «Пламя» колхозууд имаархүү байдалтай.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд комбайнуудые зүбөөр хэрэглэхын түлөө ямаршье оролдолго гаргадаггүй байха юм. Энээндэ нэгэ баримта харуулая. «Улаан Одон» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев бүртаг үбһэндэ дарүулшаһан 50 гектар талмайн хахадые самоходно комбайнаар хадаха гэжэ таһалһан байгаа. Теэд тэрэ участок дээрэнь комбайн хүдэлмэрилжэ шадангүй, хэдэн үдэр миил байба. Иимэ участогуудые жаткануудаар хуряалтые хангахын орондо, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев «жаткануудые ябуулха аргамнай үгы гээд, һанаа амар, һуужа байна.

Аймагай зарим колхозуудта агитационно-нийтын хүдэлмэри социалистическэ мүрысөөн һэтэй һайнаар эмхидхэгдээгүй байһаар. Үдын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Цыбанжапова) таряа хуряалга ба гүрэндэ тушаалгын эхилһэнһээ хойшо агитационно-нийтын хүдэлмэри ябуулаагүй шахуу байха юм. Тэрэшэлэн социалистическэ мүрысөөн һулаар дэлгэрүүлэгдэнхэй. «Путь Сталина», «Улаан Одон» колхозуудта агитационно-нийтын хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Тэрэнэй эсэстэ эдэ колхозууд гүрэндэ таряа тушааха графигые таһалдуулха аюулда хүргэжэ байна.

Аймагай хүдөө ажахын тайгагай мэргэжэлтэд таряа хуряалга дээрэ өөһэдынгөө үүргые хүсэд дүүргэнэгүй. Тэрэнэй зарим мэргэжэлтэд холын колхозуудта хөөөн ошодог, тэдэнэртэ шухала заабаринуудые үгэдэггүй, ажалдань туһалдаггүй байха юм.

Гадна, «Заготзерногой» Хоринн пункт колхозуудай асарһан таряае саг соонь тушаажа абадаггүй байна. Һаяхан Калининай нэрэмжэтэ колхозһоо таряа асарһан колхознигууд тус пунктын газаа аяар 3 час соо миил байһанай һүүлдэ, муугаар заһабарилагдаһан складта таряагаа арай гэжэ хадагалһан байба. Тарна зөөгшэ, тус колхозой тешүүн Д. Найданов, энэ пунктын унжагай нобшо байдалые тэсэжэ ядаад, «таряаемнай түргэнөөр тушаажа абыт» гэжэ тэндэхидые гуйба. Тиихэдэнь таряа тушаажа абагша Апильдин:

—Бүхэли үдэр шахуу миил ябана бэшэ аалши, минута бүхэниие юундэ тоолоношь,—гэжэ харюусаа һэн.

Таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгые митэрээ удааруулжа байһан ябадалые тэсэшэгүй гэшэ. Тиимэһээ Хорнин аймагай хүтэлбэрилэгшэд дутуу дундануудаа дары усадхажа, хуряалга ба тушаалгые шангадхахын тулада бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ уялгатай.

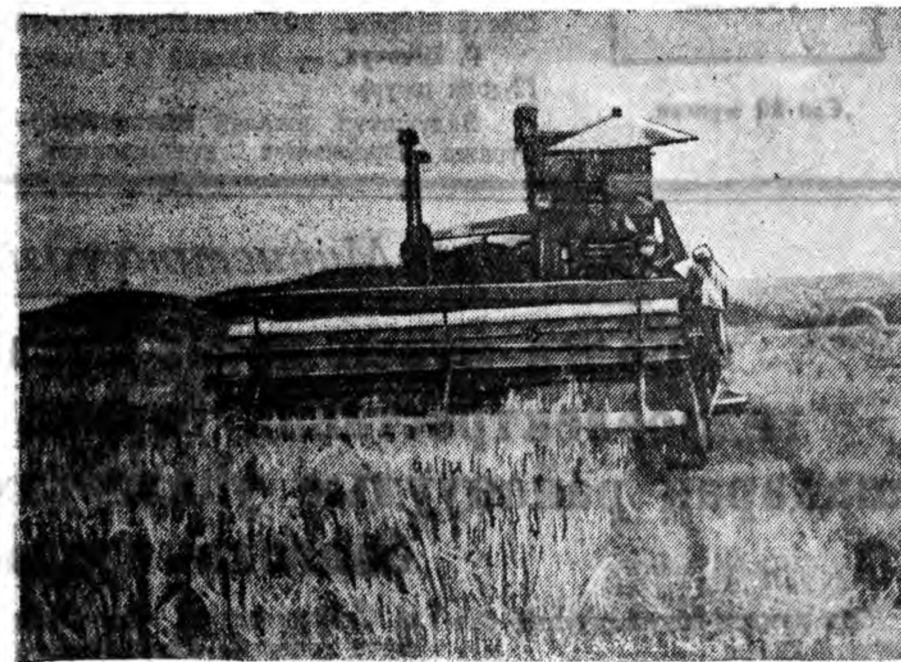
С. Бальжинимаев.

Хуряалгын түрүүшүүл

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Хэжэнгын МТС-эй комбайнер Буда Эрдынеев өөрынгөө амжалтые улам арбидхажа байна. Энэ хадаа самоходно комбайнаар үдэрэйнгөө нормые 400—500 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Энэ комбайнерай эршэтэ ажалай ашаар тус колхозойхид гүрэндэ таряа тушааха августовско графигаа болзорһоо урид. үлүүлэн дүүргээ.

Бэлэдхэлэй пунктда таряа зөөдэг колхозиигууд П. Дугаров, Д. Задиев, Д. Жигмитов гэгшэд түрүү комбайнер Эрдынеевһээ үлгэр жэшээ абажа, ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлбэ.

А. Жамбалдоржиев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ехэ-Куналейн МТС-эй самоходно комбайн Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ ажаллажа ябана.

З. Юртайкинагай фото.

Хооһон хөөрэлдөөн

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлени ба партийна организаци ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгые шангадхаха тушаа хэдэн удаа хөөрэлдэдэгшье һаа, тэрэнээ бэелүүлэнгүй, хооһон саарһан дээрэ хосороодог байха юм. Тиихэдэ эндэхид таряа хуряалтые муу бэлэдхэлтэйгээр, эмхигүйгөөр угтаба. Аяар мүнөө хүрэтэр хушалтатай тогуудынь хүсэд заһабарилагдаагүй, таряа сэбэрлэхэ машинануудынь эбдэрхэй байһаар. Гадна, шэнэ тогуудые барилха байһан аад, тэрэнээшье эхилээдүй.

Таряанажалай № 3 бригада (бригадирынь С. Эрдыниев) гүрэндэ нилээд ехэ таряа тушааха түсэбтэй. Теэд, тус бригадынхид энэ харюусалгата хүдэлмэридэ хүсэд бэлэдхэл хээгүй байха юм. Энэ бригада хушалтатай тогоо заһабарилаагүй байһан дээрэһээ таряагаа саг соонь хатаажа үрьдэнгүй, гүрэндэ тушаалтые һаатуулжа байна. Мүнөө нүхэр Эрдыниевэй бригадада аяар 300—500 центнер таряан сагаан талада хэбтэжэ байха юм.

—Таряа хуряалгада бэлэдхэлые юундэ таһалдуулаабта,—гэжэ бригадир Эрдыниевһээ асуухада:

—Би амаралтада байгааб, юушье мэдэнэгүйб,—гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусадаг.

Энэ колхоздо аяар мүнөө хүрэтэр хуряалгын зарим простой машинанууд ба мүн комбайнууд хүдэлмэрилөөдүй байһаар. Теэд колхозой түрүүлэгшэ Санжиев, партийна организациин секретарь Лодоев гэгшэд таряа хуряалга ба гүрэндэ тушаалгые таһалдуулжа байһан ябадалһаа тобшолол хэхын орондо, харин Бартажанай аймагай хүтэлбэрилэгшэдые хооһон үгөөрөө найдуулаад лэ һанаа амар һуужа байха юм.

Б. Дымбренов.

Ажалай эмхидхэл муугаар табигданхай

Ургаса хуряалтые эхилһээр хорёод хоногой үнгэрбэшье, Телятниково-Уринска сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо (Баргажан) өөдтэй хүдэлмэри хэгдээгүй байһаар. Эндэ таряа хадалгын түсэб оройдоо хорёод процент дүүргэгдэнхэй. Тиихэлээр гүрэндэ таряа тушааха графигынь үдэр бүри таһалдуулагдана.

Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, тус колхоздо ажалай эмхидхэл муугаар табигданхай. Колхознигуудайнь аяар хорёод процент артелиин ажалда хабаадахын орондо, өөһэдынгөө үмсын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ байха юм. Хэтэрхэдээ зарим колхознигуудынь өөһэдынгөө усадьбаһаа гадна, мүн колхозой нийтын газарые сабшажа байдаг. Тэдэ колхознигууд үмсэдөө үбһэ зөөхэдөө колхозой бригаданууднаа мори унза абажа, бүхэли үдэртөө хэрэглэдэг байха юм. Теэд, правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Зверьков эдэ бүхые мэдэжэ байһан аад, хэмжээ абахын түлөө оролдодоггүй, харин таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгые өөрөө бүтэхэдэ найдаад ябажа ябадаг.

А. Баргузинский.

Комбайнова түрүү агрегат

Селендумын МТС-эй комбайнер Д. Дугаржапов Калининай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Тиин, үдэр бүри 13—15 гектар таряа хадажа, нормоё үлүүлэн дүүргэнэ. Мүн энэ агрегатай трактористнууд Бадмацыренов, Еранская гэгшэд тракторнуудаа һаадгүйгөөр ябуулжа, түрүү ажалай жэшээ харуулнад.

Иимэ эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилдэг энэ отряд МТС соогоо мүнөө түрүүлжэ ябана.

1950—1951 ОНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛ

СССР-эй дээдэ һуралсалай Министр нүхэр С. В. Кафтановтай хөөрэлдөөнһөө

Абалгын экзаменуудай дүнгүүд дээрэһээ харахада, эрдэм шудалха ябадалаа үргэлжэлүүлхые хүсэһэн залуушуулай ойлгосын хэмжээн дээдэ зэргэдэ байна. Шэнээр абтагшадай тоодо— алтан ба мүнгэн медальнуудтайгаар дунда һургуулинуудые дүүргэһэн хэдэн мянган хүбүүд ба басагад бии.

Олон дээдэ һургуулинуудтахи сүлөө һуури бүхэндэнь хэдэн хүн мэдүүлгэ баряа. Университедүүдтэ орохые хүсэгшэд конкурсна ёһоор экзаменуудые бариба. М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университедтэ 6.000 шахуу мэдүүлгэнүүд (энэнь нёлондонойхиһоо мянгаар үлүү) ороо. Тэдэнэй 2100 хүниинь студентнүүдэй зэргэдэ абтаа. Отличнигуудһаа гадна, мүн үйлэдбэриин эрхим хүнүүд — фабрикануудай, заводуудай, барилгануудай, колхозуудай ба совхозуудай стахановецууд абтаһан студентнэрэй дунда олон. Техническэ, медицинскэ ба хүдөө ажахын вузнуудта орохо хүсэлэн залуушуулда мүн лэ ехэ байна.

Дээдэ һуралсалые саашадань хүгжөөхэ, вузнуудай материально-техническэ база бэхижүүлхэ тухайда советскэ гүрэн саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргана. Һүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай 350 дээдэ һургуулинууд һэльбэн һэргээгдэһэн ба шэнээр байгуулагдаһан байна.

1200 мянга шахуу студентнүүд ороной стационарна ба заочно дээдэ һургуулинуудта һуралсажа эхилбэ. Энэ хадаа хаанта Россиин үедэхиһээ 10 дахин үлүү, тэрэшэлэн ямаршье капиталистическэ ороной студентнүүдэй тоотой жэшээлэшэгүй олон байна. Революциин урда тээхи Россиин миил 16 городуудта дээдэ һургуулинууд бии байһан аад, харин мүнөө бүхы союзна республиканудай 265 пунктнүүдтэ дээдэ һургуулинууд эмхидхэгдэнхэй.

Һуралсалай энэ жэлдэ вузнуудай профессорнууд ба һургагшадай гол анхаралынь советскэ ... гэжэлгэдые бэлэдхэлгын шан... саашадаа һайжаруулха ябад... наукын ба үйлэдбэриин хүд... рилэгшэдэй творческо хани ... саае бэхижүүлгэдэ зорюулагд... Языкознаниин асуудал... нүхэр И. В. Сталинай үгэһэн з... ринууд хадаа хэлэн тухай н... саашадань хүгжөөлгын ба ... бэшэг заалгые шэнэдхэн таб... тодорхой программа болоо. М... университедүүдтэхи ба педа... ческа институдуудтахи хэлэ ... шудалха, түүхын-литературна ... сануудта шэнэ программа зо... дожо байна.

Стахановецуудай дүй дүрш... шудалалга ба согсололго ву... дай бүхы һуралсалай, научно... жэлэлгын ба практическа ... мэридэнь шухала һуури ... ёһотой. Гансахан Москвадаһ... Московско областьдохи пром... ленностиин ба транспортын ... үлүүтэй предприятинууд, ко... зууд, МТС-үүд ба совхозууд ... нуулай профессорнуудһээ, һ... шадһаа саг үргэлжэ научно-т... ническэ туһаламжа абадаг ба... Наука үйлэдбэри хоёрой хоо... дын тон нигта холбоон, нау... ажал-ябуулагшадай ба үйлэ... рнин новаторнуудай шадаб... мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө х... сан баяжуулха ябадал х... арадай ажахын, культурын ... шадаа ургалгада имагта ехэ ү... шанартай.

Һуралсалай шэнэ жэл совет... арадай ажалай дэбжэлтын, б... дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ... лөө шэн зоригто тэмсэлэй о... байдалда эхилээ. Коммуниз... агууехэ идеянууд хадаа ... илалтануудые түйлаха манай ... мые гыгүүлэн гэрэлтүүлнэ. Н... ла шэнэ амжалтануудые түйл... сталинска үедэ зохихо к... нуудые бэлэдхэхэ тон хүнд... зорилго советскэ дээдэ һу... линн, тэрэнэй профессорнууд... шанарай үмэнэ табигданхай.

РСФСР-эй гэгээрэлэй Министр нүхэр И. А. Каировтай хөөрэлдөөнһөө

Һуралсалай шэнэ жэл эхилээ. Пионерскэ лагерьнуудта, түрэл хизаараараа походуудта ябажа амарһан пионернүүд ба һургуулиинхид дахин партануудтаа һууба. Гансахан Российска федерациин пионерскэ лагерьнуудта 2,5 миллион шахуу үхибүүд амараа.

Эхин ба дунда һургуулинуудта 34 миллион үлүүтэй үхибүүд һуралсажа захалба. СССР хадаа һурагшадайнгаа тоогоор (һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанар тухай хэлэнгүйгөөр) дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлдэгынь элитэ.

Советскэ правительство, большевистскэ парти, өөрөө нүхэр Сталин һургуулинуудые бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ хэрэгтэ үдэр бүри анхарал оролдолго табидаг, ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, эрдэмтэй болгохын тула шухала бүхы условинуудые хангадаг байна. Советскэ засагай жэлнүүдтэ 40 арад үндэһэтэндэ шэнэ бэшэг бии болгогдоо. Советскэ һургуулинуудтахи заалгын хүдэлмэри СССР-эй арадуудай 100 үлүүтэй хэлэн дээрэ ябуулагдана. Бүгэдэнийтын уялгата эхин һуралсал тухай сталинска хуулиин тунхаглагдаһанһаа хойшо 20 жэлэй ой энэ жэлдэ гүйсөө. Манай агууехэ Эхэ орон үргэлжэдөө үзэг бэшэг шудалһан орон болоо.

Һуралсалай шэнэ жэлдэнь һургуулинуудые бэлэдхэлгэ бүгэдэ арадай хэрэг болонхой. Һургуулинуудые эрхимээр бэлэдхэхын түлөө мүрысөөндэ тус тус харгалзагша предприятинуудһаа, колхозуудһаа гадна, городуудай, районуудай ба областьнуудай арад олониитэ мүн лэ хабаадаа. Арадай барилгын методээр 1000 шахуу шэнэ һургуулинууд, олон интернадууд баригдаһан байха юм.

Российска федерациин багшанарай ехэ арми шэнэ кадрнуудаар нэмээгдээ. Мүнөө жэлдэ педагогическа ба багшанарай институдуудые, педагогическа училищинуудые дүүргэһэн 65 мянга шахуу багшанар һургуулинуудта заахаяа ошобо. Имагтал манай орон дотор багшанарые тон ехэ анхарал, хүндэлэлөөр хүреэлдэг байна. Российска федерациин һургуулинуудай олон мянган багшанар оронойнгоо эрхим курортнуудта амарба, туристическэ походуудта ябаба. Олонхи педагогууд өөһэдынгөө амаралтые һурагшадтай хамталаа пионерскэ лагерьнуудта үнгэргөө.

Багшанарта зорюулан, багшанарай шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ нэгэ һарын курснуу... най сагта хаа хаанагүй эмх... дэнхэй.

Языкознаниин асуудалнуу... тунхаглагдаһан, нүхэр И. В ... линай гениальна зохёолнууд ... түрэлхи хэлэ заалгын үүргэ ... лүүлхэ хүсэтэ зэбсэгые ород ... нэй багшанарта ба литерату... һургагшадта, арадай гэгээр... бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ олго...

Зорилго юуб гэхэдэ, языко... ниин асуудалнуудаар нүхэр И... Сталинай зохёолнуудые ур... хэрэглэхэ, грамматикын удхаш... рые бүрин һэргээхэ, һургуул... ород хэлэ заалгые һуларуулха... һурагшадай практическа дүй ... шэл ололгодо анхарал ехээр т... ха, методическа литературые Н... Маррын «шабинарай» худхал... ба хоротой заабаринуудһаа сэ... лэхэ, һурагшадай эрдэм мэдэ... түлөө багшанарай харюусал... шангадхаха шухала.

И. В. Павловай һургаалай ... хала проблемэнүүд тушаа нау... нуудай Академиин ба медицин... науканудай Академиин энэ ... лэй сесси дээрэ хэлсэлгын дүн... багшанарай хүдэлмэридэ хэрэг... дэхэ ёһотой.

Һуралсалай шэнэ жэлдэнь һу... гуулинуудые бэлэдхэхэ хэр... комсомольско организацинууд ... туһа хүргөө. Һургуули ту... һургуулинуудтахи комсомоль... ба пионерскэ организацинуу... хүдэлмэриие улам һайжаруу... тухай комсомолой анхарал ор... долгонь бүхы һуралсалай жэ... турша соо һуларуулагдангүй б... лүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Комсомолой ба багшана... хамтын хүсэлэлгэ гаргажа, б... һуралсалай ба хүмүүжүүлгын ... дэлмэриин шэнэ дэбжэлтэ түй... ха, заалгын шанар бүри ехээр ... шэлүүлхэ шухала. Һуралсалай ... дэлмэри хадаа һурагшадай эрд... шудалалгые үдэр бүри шалгаж... эмхидхэгдэхэ ёһотой. Түрүү б... шанарай Бүхэроссийска зүбл... юу харуулааб гэбэл, һуралсал... хүдэлмэриие иимээр эмхид... хадаа үндэр дээдэ успеваемост... түлөө, хоёрдохи жэлээ һуул... үсөөдхэхын түлөө тэмсэлдэ ... удхашанартай байна.

Манай эрхилдэг бүхы һурал... лай хүдэлмэри арюун һайхан ... гэл уг зорилгодо—манай Эхэ ор... ной залуу үетэниие коммунис... ческэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэр... зорюулагдаха ёһотой.

(ТАСС).

Урданай ба мүнөөнэй Галуута-Нуур

Сэлэнгэ мүрэнэй хойто эрьеые зүбшаһан орьёл торьёл хаданууд, тэрээнэй арын уужам талануул, ой тайга. Хойто үндэрнүүдһээ эхи абаһан түргэн голнууд. Хүнэй нюдэнэй хараае булижа нэгэ захаараа тэнгэригэй ниилэһэн шэнгеэр харагдадаг олон зуун гектар дайдые эзэлһэн, загаһаар баян Галуута-Нуур. Хаанта засагай үедэ энэ баян тала гүнзэгы нойроор унтажа, хэмжээгүй ехэ баялигуудые олон мянгаад жэлдэ хадагалан байгаа. Энээниие хэншье шэнжэлдэггүй байгаа. Баяд, ноёд, ламанарта хэрэгтэйшье бэшэ байһаниинь лабтай.

Энэ эдлэгдээгүй байһан зэрлиг талада үмсын бутархай жэжэ ажалтай Сэлэнгын малшадһаа бэшэ, хүдэлмэришэд, загаһашад байгаагүй. Революциин урда тээ үмсын бутархай ажалшад урагша хойшоо нүүжэ, дасан дуганда мүргэжэ байдаг һэн.

Үшөө үнгэрһэн зуун жэлэй 90-дэхи оной үедэ ородой инженернүүд Сергеев ба Шнейцвит гэгшэд Байгал шадарай түмэр замые табиха газарые шэнжэлэн ябахадаа Галуута-Нуур шадар хүрин үнгэтэй шулуу нүүрһэ олоһон ба тэрээнэй үйлэдбэриин удхашанарые тодорхойлоһон байгаа. Тиин тэдэнэрэй шэнжэлэлгые хаанта засаг хэрэглэнгүй орхиһон юм. «Хара нэгүүртан» гэгдэжэ байһан буряад арадые хаанта засаг этигэхэшьегүй, хэрэглэхэшьегүй байһыень мэдэнэбди.

* * *

Октябрьска социалистическэ революци хадаа баялигуудые дараад хэбтэһэн орон нютагуудые, тэрэ тоодо Галуута-Нуурай талые гүн, зэгы нойрһоонь һэрээгээ. Манай Бурят-Монголдо түргэнөөр хүгжэжэ байгаа промышленность ба транспорт хадаа түлишые хэмжээгүй ехээр эрижэ байһыень мэдэнэбди.

Коммунистическэ партиин, советскэ засагай ба арадуудай агууехэ вождь нүхэр Сталинай индустриализацилгын сэсэн мэргэн политикые бэелүүлжэ, нэгэдэхи сталинска табанжэлэй турша дотор манай Галуута-Нуурай шулуу нүүрһэнэй булашануудые шэнжэлэлгэ эхилэгдэһэн юм. «Востсибуголиин» геологуудай 1929 — 30 онуудта «Баян-Зүрхын» участогта үдэр һүнигүй газар үрэмдэһэн ба малтаһыень энэ шадарай колхознигууд мүнөөшье хүрэтэр мартаагүй. Тиин 1938 ондо энэ участок дээрэ элдэб барилга байгуулалтанууд, нүүрһэ малтаһ ябалга харагдадаг болобо.

Мүн энэ үедэ шулуу нүүрһэнэй булашын элбэг баян участогууд соогуур түмэр зам табигдажа эхилээ. Энэ хадаа малтагдаһан шулуу нүүрһые һаадгүйгөөр зөөн шэрэжэ, промышленность, транспортда хүргэхэ ябадалда таарамжатай эрхэ байдал олгобо. Ингэжэ Бурят-Монголой энергетикын база болохо — Галуута-Нуурай шахтанууд 1949 ондо түрүүшынгээ нүүрһэ фабрика, заводуудта үгэжэ эхилһэн байна. Эсэгэ оронои хамгаалгын дайнайшье үе соо, тэрээнһээшье хойшо ехэ ехэ барилгын хүдэлмэринүүд саг үргэлжэ ябуулагдаа.

Загастай нютагай үндэр хадануудай арада шахтёрнуудай культурна Городок ургаж гараба. Һургуули, больница, клуб, улаан булангууд болон ехэ ехэ корпусуудые Галуута-Нуурай станци дээгүүр ябагшад хараһан байха. Өөрынгөө нютагай баялигай нэгэн —«хара алтанай» булашын абтажа байһанда, эндэ алдартай суутай зонуудай олон боложо байһанда республикын ажалшад омогорхоно.

Хэдэн зуун метр холуур газар доогуур ороһон лаванууд сооһоо электрическэ хүсөөр гаргагдажа байһан шулуу нүүрһэнэй урин дулаанай ольһые үбэлэй хүйтэнэй үедэ дулаасагшад һайн мэдэнэ. Мүн энэмнай манай республикын промышленностиие, транспортые химда түлишөөр хангана бшуу. Шахтын хүндэ хүдэлмэринүүд түрүү техникээр зэбсэгжүүлэгдэнхэй. Шахтёрнуудта ажалай эрхэ байдал тон зохидоор таарулагдан байгуулагданхай.

Советскэ засаг, коммунистическэ парти ба шахтёрнуудай агууехэ хани нүхэр Сталин багшамнай горнягууд ба тэдэнэрэй ажабайдал тушаа саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргана. Тэдэнэрэй ажабайдал хүхюу сэнгэлиг болонхой. Амарха, ажаллаха, эрдэм бэлигтэ һуралсаха эрхэнүүдээ шахтёрнууд бүрин түгэсөөр эдлэнэ.

Манай Галуута-Нуурай шахтёрнууд өөһэдынгөө һайндэрые ехэ ехэ амжалтатайгаар угтаад, мүнөө улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Г. Шевчук.

Залуушуул, ажалай резервнүүдэй hургуулинуудта hуража, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд бологты!

Манай залуу мэргэжэлтэд

Республикымнай промышленностин гигант болоhон «Ленинэй ордентэ Улан-Удын паровозо-вагонно заводто олон тоото hap уул hайхан байранууд бии. Тэдэнэрэй дунда шэнээр илгарhан гоё hайхан хэдэн байшаанда заводой залуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ ФЗО-той hургуули хүдэлмэрилнэ. Эндэ жэл бүхэндэ зуугаад эдир залуушуул паровоз ба вагон бүтээхэ уран дархан мэргэжэлнүүдые шудалан гарахада, заводой хүдэлмэришэдэй тоодо жагсана.

Энэ hургуулиие дүүргэжэ гараhан хүнүүд эрхим мэргэжэлтэд, мастернууд, бригадирнууд болобо. Тэдэнэй дунда стахановецууд, ударнигууд олон. Тэдэнэр залуу наhандаа ФЗО-той hургуулида мэргэжэл олоод, үдэшын дунда hургуулинуудые дүүргэжэ, эрдэм мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхэ арга олобо.

ФЗО-той hургуули дүүргэhэн хоёр залуушуудай ажалые жэшээ болгон хараебди. Шура Субботина — манай заводай слесарин басаган. 14 наhатайдаа, 1948 ондо түмэр замай училищи дүүргэhэн юм. Тэрэ сагhаа хойшо 7 жэл үнгэрбэ. Анханда гурбадахи разрядай токарь болон hуралсалаа дүүргээ hэн. Хэдэн жэл соо нэтэрүүгээр оролдоhоной, өөрынгөө мэргэжэлые ба ниитэ эрдэмээ дээшэлүүлhэнэй ашаар мүнөө паровозой детальнуудые болбосоруулха инструментальщица болоторoo ургаа.

Тиихэдэ, залуу хүбүүн Семен Михайлов ФЗО-той hургуули дүүргээд, мүн лэ заводай инструментальна цехтэ түмэршэ дархан болоо. Мүнөө тон орёо механизмтай пневматическа балтаар түмэр шэрээжэ байдаг.

Мүнөө нүхэр Михайлов өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө үдэшын дунда hургуулида оробо. ФЗО-той hургуули дүүргэhэн иимэ мэргэжэлтэй залуушуул манайда тон олон. Эдэнэр мүн лэ Субботина, Михайлов шэнгеэр, шэн зоригтойгоор ажаллана, үсэд нэтэрүүгээр hуралсана.

И. Пассек.

Минии дурадхал

Дайнай hүүлэй сталинска табан жэл соо манай республика дотор байгуулагдаhан сэмбын фабрика, ганса ганцахан Сибирь ба Дальневосточно бэшэ, харин советскэ доторoo суутай боложо байна. Улан-Удын сэмбэ хаа хаанагүй эльгээгдэнэ. Иигэжэ республика манай өөрынгөө баялигуудай нэшые газар дээрээ болбосоруулна.

Би сэмбын фабрикын дэргэдэ фабрично-заводской hуралсал hаяхан дүүргэжэ гараад, сэмбэ нэхэлгын хүсэтэ агрегат дээрэ ажаллажа байнаб. Мүнөө өөрынгөө мэргэжэлээ улам гүнзэгырүүлэн сэмбэ нэхэлгын хоёр станок дээрэ ажаллажа, үдэр бүриингөө даалгабаринe ходоодо үлүүлэн дүүргэнэб. Энэ хадаа минии hуража байхадаа шудалhан мэргэжэл дүршэлэй ба фабрикын мэргэжэлтэдэй саг үргэлжын туhаламжын аша болоно. Бидэнэрэй—сэмбэшэдэй үдэрнүүд хадаа охито ажалаар ба эдир залуугай сэнгүү зугаатаар үнгэрэгдэнэ.

Нүхэд залуушууд, илангаяа басагадууд, сэмбэ нэхэлгын мэргэжэл шудалыт гэжэ өөрынгөө үетэн таанарта дурадханаб.

А. Сомова,
сэмбын фабрикын сэмбэ нэхэгшэ.

1948 ондо № 12 ФЗО-той hургуули дүүргээд, Ленинэй ордентэ паровозо-вагонно заводто штукатурщикаар хүдэлмэрилжэ эхилhэн В. Романов ажалай эрдэм амжалта туйлана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Романов ажаллажа байна.
Е. Кондратьевай фото.

> Манай республикын промышленностиин ба транспортын томо томо предприятинуудай дэргэдэхи фабрично-заводской училищинуудта ба hургуулинуудта залуушуулые абалга сентябриин 1-hээ октябриин 1 хүрэтэр ябуулагдажа байна. Мүнөө эндэ ФЗО, ЖУ ба РУ дүүргэжэ, элдэб мэргэжэлнүүдые абаhан залуу хүдэлмэришэдэй бэшэгүүд, гадэнэрэй ажал тухай статьянууд толилогдобо.
>
> Заводууд ба фабрикануудта ажаллаха үнэн мэргэжэлтэй залуу кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ туhалалсан, республикын городуудай ба хүдөө нютагуудай комсомольско, профсоюзна организацинууд эдир залуушуулые ажалай резервнүүдэй hургуулинуудта элсүүлхэ ябадалда туhалха зэргэтэй.

Дархан хүбүүн Данзанов

Данзан үбгэжөөл ямаршье hургуулида hураа бэшэ, харин өөрынгөө үбгэ эсэгын уг залгажа, тэрээндэ заалган хара оролдолгын хүсөөр модо «молхиhоор», харуул «хабирhаар» дархан болоо hэн. Тиин хэдэн арбаад жэл соо улам ехээр оролдоhоной ашаар юрын бэшэ, харин модо дархалалгаар уран нарин дархан болоhон юм.

Эхэ, эсэгэ гээшэ өөрынгөө үри бэеэ ходоодоо hайн hайханиие хүсэхэ, зоболон үзэнгүй, жаргажа ябахыень, ажал хүдэлмэридэ оролдосотой, шадабаритай хүнүүд болохыень хүсэдэг байна. Данзан үбгэжөөлшье өөрынгөө ганса хүбүүнэй hургуулида hуража байхадаа каникулда ерэхэдэнь:

—Хүбүүн, ши багахануурд стул дархалаарай. Дархан хүн түрэдэг бэшэ, дархалжа hурадаг юм. Гоё hайханаар ханза, хайрсаг, стул, стол дархалха гээшэ баhал ажабайдалай аргагүй шухала зүйлнүүдэй нэгэн юм,—гэжэ заагша hэн. Тэрээниень Андрей Данзанов мүнөөшье хүрэтэр мартаагүй.

Андрей Данзанович Данзанов хадаа Дээрэлэй хадын hаншаг дэрлэhэн Шара-Азарга нютагта, түргэн урасхалтай Зэдэ голой эрьедэ 16 наhа хүрэтэрөө аба эжынгээ энхэрэл, советскэ hургуулиин хүмүүжэл доро «тараа ганзагада» хүргөө hэн. hургуулида hуража байхадаа Андрейн дархалhан багахан модон самолёдууд, жэжэхэн нааданхайнууд hонирхолтой байдаг hэн. Багахан hүхэ, хюрөө, хутага гэхэ мэтын дарханай зэмсэгүүд Данзановта мүн лэ гуурhан, карандаш шэнгеэр хараг дадал болоо бэлэй.

ФЗО-той hургуулинууд тухай Андрей Данзанов радио дамжуулгаhааше шагнадаг, газетэнүүд дээрэhээшье уншадаг, аба эжыдээ хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Нэгэтэ, 1947 оной намар Енгорбойн сомонhоо эдир залуушуулые ФЗО-той hургуулида таталга эхилэн тухай дуулдаба. Энэ hургуулида ошохо хүсэлтэй байhан тухайдаа эжы абадаа хөөрэхэдэнь:

—Газар үзэжэ, эрдэмдэ hуража ябахадашни болохо. Бидэшье шадал зэргэ соогоо хамhалсахабди. hурахал ёhотойш,—гээд абань зүбшөөбэ. Тиигэжэ, Андрей Данзанов 1947 ондо Улан-Удэ городой 14-дэхи ФЗУ-да ерэбэ.

Гоё hайханаар шэмэглэн гоёhон хэмтэйн байра, столово. Сэбэр зохид унтари, нэгэ хүн шэнги адлихаанаар хубсалха хубсаhа хунар. hуралсалай номууд, элдэб гоё зэр зэмсэгүүд... Электрическэ хүсөөр ажалладаг станок түхеэрэлтэнүүдтэй hуралсалай классууд бүхы ерэгшэдые тэрэ тоодо Андрей Данзановые угтаба. Эндэ урин зохид зантай багшанар—мастернууд, группын хүтэлбэрилэгшэд ерэгшэдые hургуулиин ажабайдалтай хэдэн үдэр соо танилсуулба. Тэрээнэй hүүлээр, оролдолгото hуралсал эхилбэ. 6 hара холо гэбэшье, оройдоошье мэдэгдэнгүй үнгэрбэ.

Хамаг юумэндэ обтой, оролдостой хүбүүд басагад эндэ hуралсалай hайн амжалта туйлаба. Андрей Данзанов гурбадахи разрядай модошо дархан болобо.

—ФЗУ-да гансахан лэ мэргэжэл шудалдаг бэшэ, мүн эрдэмэйнгээ хэмжээе дээшэлүүлдэг байгаабди. СССР-эй түүхэ, ород хэлэ эндэ hайнаар шудалаа hэмди гэжэ Данзанов хөөрэнэ.

—hуралсал дүүргэжэ, эндэ олоhон теоретическэ эрдэм мэргэжэлээ ажал дээрэ хэрэглэхэ саг ерэбэ. ФЗУ-е хамтадаа дүүргэhэн залуу дархашуулай бригада Улан-Удэ городой «Бурмонголстрой» трестдэ эльгээгдэбэ. Энэ бригадын гэшүүдэй дунда шадамар бэрхэ дархан хүбүүн Андрей Данзанов оролсоо. Тэрэ сагhаа хойшо 2 жэл боложо байна. Энэ залуу хүбүүн стахановска ажалаараа трестын дархашуулай дунда алдартай болонхой. Андрей Данзанов hараhаа hарада, үдэрhөө үдэртэ хоёр дарханай хэхэ ажалые гансаараа бүтээдэг юм.

Мүнөө шэнэ гэрнүүдэй доторхи ба газаахиие гоёолго, сонхын рама, үүдэ hуулгалта гэхэ мэтын нарин дарханай ажалые нүхэр Данзанов бүтээнэ.

—Би эб найрамдалай стахановска бахтада жагсаад, ходоодоо хоёр-гурбан даалгабари дүүргэнэб,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Мүнөө энэ нүхэр эрдэмээ дээшэлүүлхын түлөө залуушуулай үдэшын hургуулида hуралсадаг, уран hайханай номуудые ба мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ талаар номуудые уншадаг, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые шудалдаг байна.

Иигэжэ залуу бурят хүбүүн ФЗУ дүүргэжэ, нарин дархан болоод, барилгын харюусалгата участогта ажаллажа байна.

Ж. Жамбуев.

Хүсэлни бэелүүлэгдэв

Өөрынгөө дураар hургуулиие шэлэн орохо ба эрдэм мэргэжэлые шэлэн шудалха арга манай советскэ ороной эдир залуушуулда олгогдонхой. Би бага наhанhаа хойшо түмэршэ дархан болохо, шэрэм булад шэрээжэ, хүhа хөөргэ хүүлжэ байха хүсэлтэй ябагша hэм.

Тиин Зүүн-Сибириин гол мүрэнэй пароходствын Сэлэнгын участогай дэргэдэхи фабрично-заводской училищиин түмэршэ дархашуулые бэлэдхэхэ отделенидэ hуража гараа hэм. Мүн энэ училищида суднын механигуудые, радистнуудые, электро-тагнууршадые, слесарнуудые болон бусад нарин мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг байна. Эндэ бидэнэр сталинска саг үргэлжын анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэн hуража, мэргэжэл шудалаабди.

hуралсалаа дүүргээд, түмэршэ дарханаар хүдэлмэрилхэдэмни намда дайралдадаг бэрхэшээлнүүд бэлэхэнээр дабагдадаг байгаа. Ушарань хадаа ФЗУ-да байхадаа түмэр дархалалгые hайнаар заалгадаг, өөhэдөө дархалдаг байгаабди.

Манай судно-заhабарилгын заводой дээдэ мэргэжэлтэй түрүү мастернууд, дархашууд бидэндэ туhална. Тэдэнэрэй заабаряар, тэдэнэрэй дүй дүршэлөөр ажаллаад байхадаа би өөрынгөө мэргэжэлые улам дээшэлүүлнэб. Ажалай бүтээсэ дээрэ hайн амжалтануудые туйланаб.

Энэ зунай үе соо түмэр дархалалга дээрэ ажаллаха зуураа, бүришье hайн амжалта туйлааб. Июль ба август hарануудай даалгабариие 200 процент дүүргээб. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар hара бүридэ 1000 гаран түхэриг салин хүлhэ абанаб.

Нүхэд залуушууд, РУ-дэ ФЗО-гэй hургуулинуудта орожо, эрхим мэргэжэл ологты!

Виктор Солуянов,
судно-заhабарилгын заводой түмэршэ дархан.

Түрүүшымни алхам

16 наhа хүрэжэ ябахадаа мяха-консервын комбинадай дэргэдэхи ФЗО-той hургуули дүүргэжэ, советскэ засагай, коммунистическэ партиин анхарал оролдолгоор олоhон мэргэжэлээ харуулха ажалай үргэн замда гарабаб. Намайе хүмүүжүүлхын, мэргэжэлтэй болгохын түлөө үдэр hүнигүй оролдоhон ФЗО-той хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд болон хүмүүжүүлэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб.

Эдир залуу наhанай зол жаргалта байдал соо олон зуун үетэн нүхэдтэеэ хамта эрдэм мэргэжэлдэ hуралсахаhаа ехэ жаргал хаана байхаб! Тиин эндэ олоhон мэргэжэлээ бодото ажал дээрэ хэрэглэн үнэн сэхээр хүдэлмэрилнэб. Би мүнөө комбинадай мяха болбосоруулгын цехтэ ажаллажа байнаб.

Бодото ажал дээрэ ойрзуурхан саг соо хүдэлмэрилжэ байгаашье hаа, hара бүридэ даалгабарияа 105—110 процент дүүргэдэг болооб. Манай комбинадта үдэртөө 3—5 нормонуудые дүүргэдэг хүнүүд олон. Тиин би тэдэнэрэй дүй дүршэлые шудалжа, тэдэнэр шэнгеэр ажалладаг болохые оролдоноб.

Нүхэд залуушууд, hургуули шэлэн ошоходоо РУ-дэ ба ФЗО-той hургуулинуудые мартажа болохогүй! Эндэ ажалай эрхим мэргэжэлые олохо байнат.

Клим Алексеев—Улан-Удын мяха-консервын комбинадай залуу хүдэлмэришэн.

Ленинэй ордентэ паровозо-вагонно заводой коллективэй дунда ФЗО hургуули дүүргэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: № 12 ФЗО hургуули 1949 ондо дүүргэhэн модошо дархан Жанчип Дамбаев ажаллажа байна.
Е. Кондратьевай фото.

АГУУЕХЭ ОРОД АРАДАЙ ТУhАЛАМЖЫН АШААР

Агууехэ Октябрьска революциин илалта болбол бүхы национальностьнуудта политическэ сүлөө ба тэгшэ эрхэ хангаа. Бурят-Монгол арад өөрынгөө түүхын бүхы үе соо эгээл түрүүшынхеэ советскэ социалистическэ гүрэнэй составта гүрэнэйнгөө бэеэ даангаа байдал ба национальна сүлөөтэй ажаhууха эрхэ олоhон юм.

Нүхэр Сталинай үүсхэлээр түрүүн РСФСР-эй ба Дальне-Восточно республикын составта Бурят-Монголой автономно областьнууд, хожомынь Бурят-Монголой Советскэ Социалистическэ Республика байгуулагдаhан байна.

Тиигэжэ агууехэ Октябрьска революциин илалта хадаа Российн Федерациин ба агууехэ советскэ арадуудай зол жаргалта бүлэ дотор сүлөөтэй ба тэгшэ эрхэтэй ажаhууха байдал бурят-монгол арадта хангаhан байна. Автономно республикые бии болгоhон ябадал хадаа арадуудай хоорондохи тэгшэ эрхэ, хани барисаа тогтоохо, национальна харилсаатые усадхаха тушаа советскэ засагай ба коммунистическэ партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлгэ мүн гээшэ гэжэ бурят-монгол арад тон ехэ hайшаалтайгаар угтаhан байна.

Энээр, бурят-монгол арад болбол ород арадай ба советскэ гүрэнэй туhаламжагүйгөөр, өөртөө олгогдоhон национальна сүлөөтэй хүгжэлтын үргэн ехэ эрхые гүйсэд дүүрэнөөр ашаглаха арга боломжогүй байгаа.

Национальностьнуудай тэгшэ бэшэ байдалые усадхахын, гээгдэнги арадуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахын, арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаае ба бэеэ бэедээ этигэхэ ябадалые байгуулхын тулада, ажахын ба культурна байгуулалтын нилээд удаан саг национальна республиканuудта хэрэгтэй байгаа. Энэ зорилгые имагтал социалистическэ байгуулалтын база дээрэ бэелүүлжэ болохо байhан юм. Ороноо индустриализацилгын ба хүдөө ажахые коллективизацилгын большевистскэ политика хадаа ородбэшэ национальностиин арадуудай гээгдэнги байдалые усадхаха асуудалые бодото дээрэнь шиидхэhэн байха юм.

Энэ үе соо бурят-монгол арадуудай ажахы ба культурые оронойнгоо түрүү центральна областьнуудай зэргэдэ хүргэхын түлөө агууехэ ород арадай үзүүлhэн угаа ехэ туhаламжань эндэ илангаяа эли тодоор гараhан байна.

Советскэ гүрэн болбол Бурят-Монголой республикын ажахын ба культурын хүгжэлтэдэ тон ехэ мүнгэ зөөри табиhан байна. Бурят-Монголой ехэ ехэ предприятинууд бии болгогдоо: паровозо-вагонно завод, механизированнэ шэлэй завод, Гусино-Озерско рудоуправлени, «Бурмонголлес» трестын предприятинууд, загаhанай заводууд гэхэ мэтэ. 1949 ондо гаргагдаhан промышленна продукциин хэмжээе 1923 онойхитой сасуулбал 102 дахин ургаhан байна.

Бурят-Монголой арад өөрын энергетическэ база байгуулаа. Имагтал сталинска табан жэлнүүдэй турша соо республика доторнай электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргалта 115 дахин дээшэлээ, баhа 1949 ондо дайнай урда тээхи 1940 ондо гаргаглаhанhаа хоёр дахин шахуу ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргагдаhан байна.

Бурят-Монгол хадаа хаанта Россиин гээгдэнги хизаарhаа индустриально-аграрна социалистическэ республика болоhон, өөрынгөө экономическа ба культурна хүгжэлтын талаар Советскэ Союзай түрүү областьнуудай хэмжээндэ хүрэhэн байха юм. Энэ хадаа большевистскэ партиин сэсэн мэргэн национальна политикын бэелүүлэгдэhэнэй ба өөрынгөө дүү бурят-монгол арадта агууехэ ород арадай үзүүлhэн бодото туhаламжын аша үрэ мүн.

Бурят-Монголой экономико ба политикын дэбжэлтэдэ ород арадай үзүүлhэн туhаламжын ямар ехэ байhыень Улан-Удын паровозо-вагонно заводой барилгын жэшээ дээрэ эли тодоор харанабди. Бурят-Монголой хэдэн мянгаад ажалшад заводой барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэдэнэр заводой барилгада оронойнгоо центральна областьнуудhаа ерэhэн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй хүтэлбэри доро ажаллажа, социалистическэ ажалай жэшээ харуулаа. Комсомолой ЦК-гэй путёвкоор Москваhаа, Ленинградhаа, Донбассhаа, Харьковhаа, Горькийhоо ба Россиин промышленна бусад центрнүүдhээ хэдэн зуугаад ба мянгаад залуу хүдэлмэришэд-комсомолецууд тус заводой барилгада эльгээгдэhэн юм. Тэдэнэр хадаа заводто ажалай ударничество ба стахановска методүүдые эмхидхэгшэд байгаа. Заводые мүнөө үеын шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ центральна областьнуудай хэдэн олон городууд эдэбхитэйгээр туhалаа. Тиигэжэ ород арадай туhаламжын ашаар Бурят-Монголой ажалшад тон богонихон болзор соо оронойнгоо Зүүн зүгтэ транспортна машинно-байгуулалтын угаа ехэ завод бодхоожо шадаhан юм.

Агууехэ ород арад хадаа Бурят-Монголой хүдөө ажахые социалистическээр шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ, колхозуудые ба совхозуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ тон ехэ туhаламжа үзүүлээ.

Хүдөө ажахые үргэнөөр механизацилга, колхозуудые электрификацилга, колхозно үйлэдбэридэ советскэ агрономическа наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлгэ, таряанажалай структурые hайжаруулга, шэнэ үүлтэрэй малнуудые үсхэбэрилгэ, техническэ культурануудые тарилга, малажалай продуктнуудые болбосоруулха предприятинуудые байгуулга, ирригационно-мелиоративна барилганууды бодхоолго—эдэ бүгэдэ хадаа манай республикын хүдөө ажахые үндэhөөрнь хубилгаа.

Манай республикада Ленинэй городой 100 эрхим хүдэлмэришэд—«хорин табан мянгашуулнуудаар» эльгээгдэhэн байна. Ленинградай хүдэлмэришэд бурят-монгол арадай колхозно байгуулалтадань айхабтар ехэ туhа хүргөө. «Хорин табан мянгашуул» колхозуудые эмхидхэгшэд байжа, кулагуудта эсэргүү тэмсэл эмхидхэлгэдэ, большевистскэ партиие тойруулан үгытэйшүүл ба дунда шадалтаниие жагсаалгада тон ехэ үүргэ дүүргээ. «Хорин табан мянгашуул» хадаа «Амжалтануудhаа толгой эрьелгэ», «Нүхэд колхознигуудта харюу» гэhэн нүхэр Сталинай түүхэтэ зохёолнуудые арад зондо ойлгуулжа, колхозно байгуулалтада гараhан хазагайруулганuудые усадхаха ябадалда тон ехээр туhалжа, энээгээрээ колхозно байгуулалтые hандарган бутаргахые хүсэhэн ангиин дайсанай hэдэлгые таhалдуулхадань бурят-монголой арадта туhалаа.

1932 ондо манай ороной столица Москва Бурят-Монголые шефтээ абаhан юм. Тиигэжэ 1933 оной февральда манай республикада Московско Советэй делегаци ерээ hэн. Делегациин гэшүүд предприятинууд ба колхозуудаар ябажа, заводууд ба колхозуудай хүдэлмэридэ байhан дутуунуудые элирүүлэн, тэрэ дутуунуудые усадхаха талаар практическа зүбшөөлнүүдые үгэhэн ба сталинска хоёрдохи табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид бэелүүлхын түлөө московско хүдэлмэришэдэй тэмсэлэй дүй дүршэлые ойлгуулhан юм.

Мүн Московско Совет болбол манай республикада hайн мэргэжэлтэй хэдэн олон врачнуудые, инженернүүдые, багшанарые, научна хүдэлмэрилэгшэдые эльгээhэн ба өөрынгөө бюджедhээ культурно-ажаhуудалай эмхи зургаануудай барилгада нэгэ миллион түхэриг мүнгэ гаргажа үгэhэн байна.

Бурят-Монголые Москвагай шефтээ абаhан ябадалые манай республикын ажалшад тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Тэдэнэр социалистическэ байгуулалтын темпые хурдадхаха тушаа уялганuудые абаhан байха юм.

Мэргэжэлтэд-москвичнууд городой коммунальна ажахые шэнэдхэн байгуулхадань Улан-Удын Горсоведтэ туhалаа. Автобусууд, пожарна машинанууд, полиграфическа ба медицинскэ түхеэрэлгэнүүд бэлэг болгон үгтэhэн юм.

Москвагай ажалшадай ахадуугай туhаламжа хадаа Бурят-Монголой экономическа ба культурна

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

ООН-эй генеральна секретарьта ба ООН-эй Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ ВЦСПС телеграмма эльгээбэ

Греческэ арадай эрхим хүнүүдые үхэлэй аюулда хүргэһэн греческэ засагаархидай дура зоргоороо аашалжа байһантай дашарамдуулан, ВЦСПС Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретарьта ба Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ августын 29-дэ иимэ телеграмма ябуулаа гэбэл:

«НЬЮ-ЙОРК, Лейк Саксесс.

ООН-эй генеральна секретарь г-н Трюгве Лидэ ба Аюулгүйн Соведэй г-н түрүүлэгшэдэ.

Саазалагдан алагдахаар сүүдлэгдэһэн греческэ демократуудай эхэнүүд, һамгад ба үхибүүд өөһэдынгөө түрэлхиин ба дүтын хүнүүдэй амин һаһые абарха гуйлтатайгаар советскэ правительствые толгойлогшо И. В. Сталинда һаяхан хандаба. 2877 патриодууд алагдахаар сүүдлэгдээ, тэдэнэй гансахан гэмынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр реакцида эсэргүү бэеэ даанхай, демократическа сүлөөтэ Грециин түлөө тэмсэһэн байгаа.

Мүнөө үедэ афинска сэрэгэй трибуналаар сүүдлэгдэжэ байгаа греческэ профсоюзна 118 ажал ябуулагшадай бэшэг советскэ профсоюзуудай нэрэ дээрэ абтаба. Хүдэлмэришэн ангиин интересүүдэй түлөө эрэлхэг зоригто тэмсэлээрээ арадай дунда алдаршаһан греческэ профсоюзуудай ажал-ябуулагшадые антидемократическа № 509 хуулиин үндэһэ һуури дээрэ гэмнэһэн байна. Энэ хуулиие ашаглан, греческэ засагаархид сүүдлэгдэгшэд тушаа хэлһээлтын эгээн хүшэр шэрүүн хэмжээнүүдые хэрэглэхэ гэжэ хараална.

Политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаад уушханай ханяадаар үбшэлһэн греческэ хүнүүдэй эхэнүүд, һамгад ба эгэшэдүүнэрэй мэдээсэһэнэй ёһоор, афинска засагаархид хүн ёһоной бүхы принципүүдые эбдэн, эдэ хүнүүдые Дундада далайн хооһон хубхай аралнуудта сүлэжэ, тэдэниие зоболонто үхэлдэ ябуулха гэжэ хараална.

Греческэ 12 эхэнүүдэй бэшэгынь таанарта тэрэшэлэн мэдээтэй бэзэ. Тэдэ эхэнүүдэй хүбүүдынь гитлеровскэ булимтарагшадтай эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн ба 1950 оной августын 10-да сэрэгэй тусхай трибуналаар саазалагдан алагдахаар сүүдлэгдэһэн байгаа.

Греческэ демократууд тушаа афинска засагаархидай террор зогсоогдоногүй, харин греческэ патриодуудые саг үргэлжэ хюдажа байна гэжэ эдэ бүхы баримтанууд гэршэлнэ.

Профсоюзуудта эмхидэһэн СССР-эй ажалшадай нэрэһээ профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет болбол арадай эрхим хүнүүдые, Грециин бодото патриодуудые үхэлэй аюулда хүргэһэн греческэ засагаархидай бузар муухайгаар дура зоргоороо аашалха ябадалдань эсэргүү зэбүүрхэлэй ба протестын голосоо үргэнэ. ООН-эй Устав ба хүнүүдэй эрхэ тухай деклараци хадаа гэмгүй аад сүүдлэгдэһэн хүнүүдэй амин һаһые абархын тула бүхы хэмжээнүүдые абахыетнай ООН-эй генеральна секретарь г-н Таниие ба Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ г-н Таниие уялгална.

Аюулгүйн Совет хадаа хүнэй эрхэнүүдые хамгаалхаар уряалагдаһан уласхооронды органай бүрин эрхэнүүдые дүүрэнээр ашаглаха ба политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаһан хүнүүдые олоорнь саазалан алаха ябадалые ба террорые зогсоохын тула эрид хэмжээнүүдые абаха байха гэжэ профессиональна союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет тоолоно.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ
В. Кузнецов.

1950 оной августын 29».

Аюулгүйн Соведэй августын 29-нэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, августын 29. (ТАСС). Корейскэ асуудал ба Формозодо зэбсэгээр добтолон орожо, Хитадта США-гэй агресси хэһэн тушаа Хитадай арадай правительствын протест—эдэ хоёр асуудал Аюулгүйн Соведэй мүнөөдэр болоһон заседаниин хэлсэхэ зүйлдэ табигдаба. Хоёрдохи асуудалда хамаатай документнүүд гэбэл: Хитадай арадай республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Чжоу Энь-лайн августын 24-эй послани ба ООН-дохи США-гэй түлөөлэгшын августын 25-най бэшэг болоно.

Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Я. А. Малик даб дээрэ хэлсэхэ зүйл соносхобо, тэрэнэй һүүлээр, Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэ Остин энэ хэлсэхэ зүйлые Аюулгүйн Соведэй голосовалхын урда тээ үгэ хэлэхэ зүбшөөл үгэхые гуйба.

«Хитадай территори руу Америкын Холбоото Штадуудай правительствын зэбсэгээр добтолон оролго тушаа ба Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставые эбдэлгэ тушаа Хитадай арадай республикын арадай Центральна правительствын мэдүүлгэ» гэһэн найруулгатай хэлсэхэ зүйлэй пункт дээрэ тогтожо, Остин хадаа энэ пунктые «Формоза тухай асуудал тушаа гомодол» гэжэ найруулаа һаа, түрүүлэгшэ Малик энээниие арсаха гү гэжэ асууба. Хэрбээ Малигай энэ пунктые хэлсэхэ зүйлдэ иимээр оруулхые зүбшөөгөө һаань, Холбоото Штадууд иимэ хэлсэхэ зүйлые һайшаан абахаар бэлэн байна гэжэ Остин хэлэбэ.

Гоминдановска түлөөлэгшэ Цзян Тин-фу гэгшэ Хитадай арадай правительствын гомодолые зүбшэн хэлсэхэһээ арсаба.

Англиин түлөөлэгшэ Джебб хэлсэхэ зүйлэй энэ пунктые Остинай дурадхаһан ёһоор хубилгаха гэбэ.

Хитадай арадай правительство хадаа Хитадай территори руу зэбсэгээр добтолон ороо гэжэ Холбоото Штадуудые өөрынгөө послани соо сэхэ гэмнэһэн ба Формоза гэжэ Холбоото Штадуудай нэрэлжэ үргэлжэлһөөр байгаа Тайван аралһаа зэбсэгтэ хүсэнүүдээ Холбоото Штадуудай гаргажа абаашахын тула хэмжээнүүдые абаха тухай Аюулгүйн Соведые гуйһан байна гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ Я. А. Малик хэлэбэ. ООН-эй Устав хадаа ямар нэгэн ороной политическэ бэеэ даанхай байдалда ба территориальна бүрин бүтэн байдалда эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэхэһээ ба хүсэ хэрэглэхэ заналтаһаа ООН-эй гэшүүдэй бэеэ барихые эринэ. Холбоото Штадууд өөрынгөө уһан-сэрэгэй хүсэнүүдээр Тайваниие эзэмдэжэ, Уставай энэ заабариие эбдээ гэжэ Хитадай арадай правительствын телеграмма соо заагдана. Тиимэһээ Аюулгүйн Совет энэ гэмнэлгые хаража үзэхэ ёһотой гэжэ Малик мэдүүлбэ.

Тайван болбол дайнай үедэ ба дайнай хойто тээ абтаһан шиидхэбэринүүдэй ёһоор Хитадай таһаршагүй хубинь байһан тула даа Хитадта бусаан үгтэһэн байгаа, тиин энэ проблемэ хадаа германска фашизмда ба японско милитаризмда эсэргүү дайнай юрэнхы проблемын хубинь гэжэ шиидхэгдэһэн юм.

Аюулгүйн Совет болбол Хитадай арадай республикын таһаршагүй хубинь болохо энэ территоридо гадаадын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй добтолон ороһыень хаража байна гэжэ Малик тэмдэглэбэ. Американска 7-дохи флот тус аралда Хитадай хуулита гансахан правительствын ошохо замыень хаана. Тиимэһээ энэ хадаа Формоза тушаа гомодол бэшэ, харин тус аралые эзэлхэ зорилгоор Холбоото Штадуудай зэбсэгээр добтолон ороһон тухай асуудал болоно.

Эдэ баримтануудай үндэһөөр, хэлсэхэ зүйлэй энэ пункт хадаа Хитадай арадай правительствын табиһан ёһоор найруулагдаха ёһотой гэжэ Советскэ Союзай делегаци тоолоно гээд Малик түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр үгэ хэлэһэн Индиин түлөөлэгшэ Рау гэгшэ даб дээрэ хэлсэхэ 2-дохи пунктын найруулгые «Формозодо зэбсэгээр добтолон оролго тушаа гомодол» гэһэн үгэнүүдээр һэлгэхэ гэжэ дурадхаба.

США-гэй түлөөлэгшэ Остин Рау гэгшын дурадхалые зүбшөөбэ.

Индиин дурадхалые абахын түлөө Англиин, Холбоото Штадуудай, Индиин, Норвегиин, Франциин ба Эквадорой түлөөлэгшэд голосовалба.

Даб дээрэ хэлсэхэ зүйлдэ заагдаһан ёһоор энэ пунктые үлээхын түлөө нэгэ голос—Советскэ Союзай түлөөлэгшын голос үгтэбэ.

Аюулгүйн Совет Чжоу Энь-лайһаа телеграмма абаа гэжэ түрүүлэгшэ Я. А. Малик соносхоо, тэрээн соонь, Хитадай гражданска хүн зондо американска самолёдуудай добтолһон тухай хэлэгдэнэ. Эдэ гэмнэлгэнүүдтэ харюу үгэһэн Холбоото Штадуудай послани тэрэшэлэн абтаба. Малик Хитадай арадай правительствын энэ гомодолые хэлсэхэ зүйлдэ оруулхые дурадхаба.

Аюулгүйн Совет хадаа «Тайван (Формоза) аралда зэбсэгээр добтолон оролго тушаа гомодол» гэһэн хэлсэхэ зүйлэй пунктые Соведэй хэлсэхэ үедэнь өөрынгөө түлөөлэгшэдые эльгээхэ гэжэ Хитадай арадай правительствые уриха ябадалые дары һайшааха ёһотой гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Малик дурадхаба.

Остин энэ дурадхалынь сагһаа урид хэгдээ гэжэ хэлэбэ.

Түрүүлэгшын тогтоолые Соведэй дэмжэхэ тухай асуудалые голосованида табижа шиидхэхые Соведэй гэшүүдтэ Малик дурадхаба. 5 түлөөлэгшэд—Холбоото Штадууд, Гоминдан, Куба, Норвеги ба Эквадор буруушаажа голосовалаа, Советскэ Союз ба Югослави зүбшөөжэ голосовалаа, 4 түлөөлэгшэд—Франци, Инди, Англи ба Египет һаналаа бариба. Буруушаажа оройдоо 5 голос үгтэһэн тула минии шиидхэбэри хүсэндөө үлөө гэжэ Малик хэлэбэ. Түрүүлэгшын шиидхэбэриие болюулхын тула буруушаажа 7 голос үгтэхэ ёһотой. Тиимэһээ Советскэ Союзай дурадхалынь голосовалнида табигдаха байна. Малик иимэ текст уншаба:

«Тайван (Формоза) аралда зэбсэгээр добтолон ороһон тушаа Хитадай арадай республикын арадай Центральна правительствын мэдүүлгэтэй дашарамдуулан, Аюулгүйн Совет Хитадай арадай республикын арадай Центральна правительствын түлөөлэгшые Аюулгүйн Соведэй заседанида уриха гэжэ шиидхэнэ».

Англиин түлөөлэгшэ Джебб гэгшэ гансахан Формоза тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ заседанинуудта байхаар Хитадай арадай правительствын түлөөлэгшэ уригдажа болохо гэһэн нэмэлтэ оруулхые дурадхаба.

Норвегиин түлөөлэгшэ Сунде гэгшэ дурадхалай текст уншахые гуйба. Тэрэнэй һүүлээр, Хитадай арадай правительствын түлөөлэгшые уриха гэһэн дурадхалай түлөө 4 түлөөлэгшэд — Советскэ Союз, Норвеги, Инди ба Югослави голосовалба. Буруушаажа 4 түлөөлэгшэд—Холбоото Штадууд, Куба, Эквадор ба Гоминдан голосовалаа, 3 түлөөлэгшэд—Франци, Египет ба Англи һаналаа бариба.

Энэ дурадхал абтаагүй, гэбэшье, Советскэ Союз Тайван тухай асуудалай зүбшэн хэлсэгдэхэ үедэ Хитадай арадай правительствын түлөөлэгшэдые уриха тухай дурадхалые дахин оруулха эрхэтэй байха гэжэ Малик мэдүүлбэ.

Энээгээр Аюулгүйн Соведэй заседани дүүрээ.

Вьетнамай демократическа республикын табанжэлэй ой

Вьетнамай демократическа республикын тогтоһоор табанжэл болоһоной ой сентябриин 2-то гүйсэбэ. Эдэ жэлнүүдтэ героическа вьетнамска арад французска колонизаторнуудта эсэргүү зэбсэгтэ шэрүүн тэмсэлые ябуулан, шэнэ демократическа гүрэнөө бэхижүүлһэн байна.

Мүнөө үедэ Вьетнамай территориин 90 гаран процентнь Арадай армиин гарта байна. Французуудаар эзэлэгдэһэн Ханой, Сайгон, Гуэ городуудта французска булимтарагшад блокадалагдаа. Һүни боломсоор французууд газаа гарахаһаа айдаг. мүн унтахынгаа урда тээ һомотой револьвер гү, али винтовко хажуудаа табижа унтадаг юм гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Республика хадаа өөрынгөө промышленностиие байгуулжа эхилээ. Ой модондо ба уула хадада промышленна шэнэ предприятинууд байгуулагдаад, миномёдууд, гранатанууд, танк буудаха буунууд ба пушкануудые хэжэ, армидаа үгэнэ. Залуу промышленность һүүлэй үедэ автомобильна моторнуудые бүтээн гаргадаг болоо.

Французска булимтарагшадаар бүхы эрхэнүүдээ хаһагдаһан хүдэлмэришэдэй байдалынь үндэһөөрөө хубилаа. Мүнөө ажалшадта хүдэлмэриин үдэр хэмээр тогтоогдоо. Үйлэдбэри дээрэ байгаад гэнтын аюулаар гэмтэһэн хүнүүдтэ тэдхэбэри үзүүлэгдэнэ. Ажалые эмхидхэхэ ба ухаалан зохёохо талаар амжалтануудые туйлаһанай түлөө үгтэдэг тусхай шангууд правительстваар тогтоогдобо. Үндэр мэргэжэлтэ кадрнуудые бэлэдхэхэ һургуулинууд байгуулагдаа.

Ажалшадай дунда ниит[ы]... рысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ, т... ашаар зарим хүдэлмэришэд... моёо 300—400 процент дүү... байна.

Аграрна асуудалые ши... хэмжээ-ябуулганууд респу... дотор бэелүүлэгдэнэ. Францу... дай ба эхэ оронһоо үрбаг... мэдэлдэ байһан плантацинууд... зарнууд үгытэй тараашадта... баагдан үгтөө.

Мүнөө тус ороной олохон... винцинуудта хүн зоной 80... процентнь үзэг бэшэгтэ һург... ба.

Вьетнамай демократическа... публикые Советскэ Союзай... һэн үдэр хадаа вьетнамска... та угаа ехэ баярта со... болоо. Тэрэнэй һүүлээр... тадай арадай республика... арадай демократиин оронууд... рэшэлэн мэдэрһэн байгаа. Де... ратиин уласхоорондын лаг... зүгһөө моральна дэмжэлгын... хани барисаанай энэ акт х... эрхэ сүлөө болон бэеэ даа... байдалай түлөө тэмсэжэ ба... вьетнамай эрэлхэг арадта... хүсэ түрүүлбэ.

Эб найрамдалай бузар хо... дайсанда — американска и... риализмда ба тэрэнэй түһа... шад-французска колониза... нуудта эсэргүү вьетнамска ар... шэн зоригто тэмсэлые бүхы... рүү хүн түрэлтэн угаа гү... баяр баясхалантайгаар хар... «Американска империалист... Хитадта диилдээ. Тэдэнэр Вь... намдашье диилдэхэ байна. М... урда бэрхэшээлнүүд бии юм,... бэшье, бидэнэр эсэстээ илаха... һандаа этигэнэбди» гэжэ Хо... Мин һаяхан мэдүүлбэ.

Эб найрамдалай тала баригшадай илалта

ПАРИЖ, (ТАСС). Лионһоо «Се Суар» газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, буу зэбсэгтэй эшелон эльгээлгэдэ эсэргүү демонстрацида хабаадаһанай түлөө Роанн городтохи эб найрамдалай тала баригшад—18 хүн сүүдтэ үгтэһэн байгаа. Эдэнэрэй хэрэгые хаража үзэһэн сэрэгэй трибунал т... гэмнэгдэгшэдые зэмэгүйдэ тоо... «Энэ приговор хадаа,—гэжэ... Суар» бэшэнэ,—эб найрамда... илалта, нэрэ хүндын ба үнэн... хэрэгэй илалта, Франциин ил... гээшэ.

Кореядэхи событинууд

Корейскэ арадай-демократическа республи... Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, августын 31 (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд контратака хэжэ байгаа дайсаниие түрижэ, добтолгото байлдаануудые ябуулжа үргэлжэлһөөр гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани августын 31-нэй үглөөгүүр мэдээсэбэ. Дайсанай авиаци ба хуурай газарай сэрэгүүд Арадай армиин частьнуудай добтолгые зогсоохо гэжэ оролдон, контратакануудые хэнэ.

Урда ба зүүн эрье дээрэ түрэл бүриин сэрэгүүдтэй хамтаран добтолго хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд Егвань (Икан) гэдэгые сүлөөлөөд, американска ба лисынмановска сэрэгэй частьнуудай контратакануудые гэдэргэнь сохижо, урагшаа дабшана.

Августын 28-да Арадай армиин зенитнэ артиллери Вонсан (Гензан) райондо американска хоёр истребителиие буудажа унагаагаа. Августын 29-дэ Пхеньянай райондо американска истребитель сохигдобо.

ПХЕНЬЯН, августын 31. (ТАСС). Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд дайсантай хатуу шэрүүн байлдаануудые ябуулжа үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна кома... вани августын 31-нэй үдэшэ... дээсэбэ.

Нютагай ашагтай условинуу... ашаглан, танкнууд ба авиациин... һаламжаар хамгаалалтын ху... позицинуудые байгуулһан аме... канска 25-дахи ба 24-дэхи див... нүүдэй, мүн далайн пехотын кор... атакануудые гэдэргэнь сохи... Арадай армиин частьнууд ур... эрье дээрэ дабшалгаяа үргэл... лүүлнэ.

Урда эрьеын хажуугаар ба... даануудые ябуулжа байгаа Ар... дай армиин частьнууд авгус... 18-һаа 22 хүрэтэр дайсанай 15... гаран солдадууд ба офицер... дые усадхаһан, 100 хүниие пле... дэ абаһан байна. Дайсанай 2 с... молет буудагдан унагаагдаб... Тэрээнһээ гадна иимэ трофей... абтаа гэбэл: танк — 4, 105 м... лиметрын ехэ буу — 5, пулем... —6, автомашина — 15, тэрэ... лэн олон тоото бусад зэбсэг... сэрэгэй һомо хэрэгсэлнүүд ба с... рэгэй элдэб техникэ болоно.

Арадай армиин эрьеын арти... ри Кореяын урда ба бар... эрьеын хажуугаархи городууд... тосхонуудые хаа хамаагүйго... буудаһан дайсанай корабльну... дые намнан зайлуулна.

„Американецууд, тонилогты!"

КОПЕНГАГЕН, августын 30. (ТАСС). Американска «Стриблинг» ба «Пири» гэжэ хоёр эсминецүүд Копенгагенда ерээ. Атлантическа океанай зүүн хубиин ба Дундада далайн уһан-сэрэгэй хүсэнэй командалагша адмирал Конолли «Стриблинг» пароходоор ерэлсэһэн байна.

Гэбэшье, «американецууд, то... нилогты!», «Дани эб найрам... хүсэнэ!» гэһэн үгэнүүд эсми... цүүдэй тогтоһон газартахи ха... нуудта бэшээтэй байба. Гава... байһан лодконууд дээрэ: «Корея... тонилогты!» гэһэн лозунгнууд д... гээтэй байгаа.

Индиин премьер-министр Неругэй мэдүүл...

ДЕЛИ, августын 30. (ТАСС). «Пресс траст оф индиа» агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, корейскэ энгэй хүн зониие американска авиациин зэрлигээр бомбодожо байһан тухайда Индиин премьер-министр Неру пресс-конференци дээрэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Хойто Корейе ехээр бомбодожо байһаниинь сохомтой. Иимэ бомбод... гые Инди буруушаана. Н... гэм зэмэгүй хүн зон ямаршье... дэһэгүйгөөр хюдаглана, хоёр... шэнэ проблемэ ба бэрхэшээлн... лые гаргажа болохо байна».

АГУУЕХЭ ОРОД АРАДАЙ ТУҺАЛАМЖЫН АШААР

(Түгэсхэл)

талаараа хүгжэн дэбжэхэдэнь агууехэ ород арадай үзүүлһэн туһаламжын олон тоото жэшээнүүдэй нэгэн мүн болоно.

Национальна гүрэнэй байгуулалта болон промышленность ба социалистическэ хүдөө ажахын хурдан ургалта дээрэһээ гараһан арадай ажахын хүгжэлтэтэй дашарамдан национальна кадрнуудай ургалта түргэдөө. Бурят-Монголой национальна интеллигенциин бии бололго хадаа ородой мэргэжэлтэдэй ахадүүгэй туһаламжын ашаар туйлагдаһан байна.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Бурят-Монголой культура тон ехээр һалбаран хүгжөө. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхагдаа.

Хүүгэдэй уялгата эхин һуралсал бэелүүлэгдээ, мүн уялгата долоонжэлэй һуралсалда оролго туйлагдаа.

Формооро национальна ба удхаараа социалистическэ культурые хүгжөөхэ хэрэгтэнь бурят-монгол арадта ород арад, тэрэнэй эрхим түлөөлэгшэд туһалһан ба туһалжашье байна.

Энээнэй ашаар национальна кадрнууд, уранзохёолшод, поэдүүд, драматургнууд; артистнууд, уран зураашад, композиторнууд, научна хүдэлмэрилэгшэд урган гараа. Бурят-Монголой хэдэн зуугаад хүбүүд ба басагад Советскэ Союзай элдэб олон һургуулинуудта һуража, ород эрдэмтэдэй хүтэлбэри доро түрүү советскэ наукые шудална.

Мүнөө Бурят-Монголдо республиканска хоёр газетэнүүд, аймагай, городой ба заводой 29 газетэнүүд хэблэгдэжэ гарана. Өөрын национальна уранһайханай, учебнэ, научно-популярна литература бии болоо. Бурят-монголой литература хадаа единэ олонациональна советскэ литературын нэгэн хуби мүн байжа, агууехэ ород арадай, советскэ литературын нүлөөн доро хүгжэнэ. Советскэ литературын эхи табигша Алексей Максимович Горький манай бурят-монголой литературада сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа үзүүлһэн юм.

Республика доторнай 666 эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинууд, һуралсалай 3 дээдэ заведенинүүд, культурын научно-шэнжэлэлгын институт, багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ институт бии.

Бурят-Монголдо культурна революциие бэелүүлхэ хэрэгтэ ород графикын үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан алфавидта бурят-монголой хэлэ бэшэгэй ороһон ябадал тон ехэ үүргэ эзэлнэ. Энэ хадаа бурят-монголой литературна хэлэнэй улам саашадаа түргэнөөр хүгжэхэ ябадалые хангаа. Пушкинай, Лермонтовэй, Чеховэй, Горькиин ба ородой литературын бусад классигуудай, мүн тэрэшэлэн мүнөөнэй хэдэ хэдэн ород уранзохёолшодой зохёолнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулагданхай. Бурят-монгол хэлэн дээрэ «ВКП(б)-гэй түүхын хуряангы курс» ба марксизм-ленинизмын классигуудай бусад зохёолнууд оршуулагдаад, хэблэгдэн гараа.

Республика доторнай национальна театр байгуулагданхай. Бурят-монголой искусствын хүдэлмэрилэгшэд ород арадай театральна хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар бурят-монголой национальна театральна искусствын хүгжэлтэдэ ехэхэн амжалтануудые туйлаа. Энээнээ 1940 оной намар Москвада болоһон Бурят-Монголой искусствын декадын үедэ харуулаа.

Бурят-монгол арадай культура хадаа Советскэ Союзай бусад арадуудай культураһаа тусгаарлагдангяар бэшэ, агууехэ ородой культуратай нигта холбоотойгоор, харин ниитэ советскэ культурын таһаршагүй хуби болон хүгжэнэ.

Бурят-монгол арадай экономическа байдалай ургалта ба культурна хэмжээнэй дээшэлэлтэ хадаа тэдэнэй ажаһуудал ба ёһо гуримыень үндэһөөрнь хубилгаа. Бөөгэй тайлганай, ламын обоо найрай аашанууд усадхагдажа, бурят-монгол ажалшад манай ороной ажалшадтай хамта, революционно һайндэрые хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэнэ. Национальна нааданай удхань хубилаа. Гансашье интеллигенци ба хүдэлмэришэд бэшэ, мүн бурят таряашад колхознигууд ородһоо түрүү ажахын ба ажаһуудалай ёһо заншал болон хубсаһанай формонуудые халан абаа.

Ленинско-сталинска национальна политикые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй ба агууехэ ород арадай ахадүүгэй туһаламжын ашаар Бурят-Монгол түрүү социалистическэ республика болоо. Энэ үндэһэ һуури дээрэ Бурят-Монголой арадуудай — бурят, ород, эвенкнүүдэй хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаан бии болоо.

Үшөө 17-дохи зуун жэлэй үедэ Россида Бурят-Монголой һайн дураараа хамтарһанай эсэстэ түрүүшын бурят-монгол, эвенк ба ород арадуудай хоорондохи хани барисаан эхи табижа, манай советскэ эпоходо, ленинско-сталинска хани барисаанай эпоходо тус хани барисаан хүсэн түгэлдэрөөр һалбаран хүгжөө.

СССР-тэ национальна асуудалай бэелүүлгэ хадаа советскэ общестын морально-политическэ единствын байгуулгада шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Арадуудай хани барисаан хадаа советскэ гүрэнэй хүсэнэй хүсэ ехэтэ эхи үндэһэн болоо.

СССР-эй арадуудай хоорондохи хани барисаан — тон ехэ ба серьезно дайлан туйлалта мүн, энэ хани барилсаанай байһан сагта манай ороной арадууд сүлөөтэй ба илагдашагүй байха гэжэ хэлэһэн агууехэ Сталинай заабариие Бурят-Монголой ажалшад хэзээдэшье мартадагүй.

Б. Цибиков, түүхын наукануудай кандидат.

Харюусалгатай редактор[ай] орлогшо Ц. Б. БУДАЕ[В]

Адрес редакции г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместител в редактора—7.85, отв. секретаря— 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4.52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, местн. информации и писем—6.84. Для междугородных переговоров—16.

Н—02377. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000